

KRAJOWA KOMISJA ETYCZNA
DO SPRAW DOŚWIADCZEŃ NA ZWIERZĘTACH

z s. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa

UCHWAŁA nr 51/2025

Krajowej Komisji Etycznej do Spraw Doświadczeń na Zwierzętach
z dnia 12 grudnia 2025 roku

w sprawie metod znakowania i pobierania materiału do genotypowania

Działając na podstawie art. 33 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. *o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych* (Dz.U. z 2023 r. poz. 465 ze zm., dalej: „ustawa”), Krajowa Komisja Etyczna do Spraw Doświadczeń na Zwierzętach (dalej: KKE) przedstawia następujące stanowisko.

§ 1

ZNAKOWANIE

Zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt 3 ustawy, znakowanie zwierzęcia w celu identyfikacji, nie jest procedurą w rozumieniu ustawy i nie wymaga uzyskania zgody lokalnej komisji etycznej ds. doświadczeń na zwierzętach (dalej: lke). Zwolnienie z konieczności wnioskowania o zgodę lke nie zwalnia z przestrzegania innych przepisów prawa, w tym ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. z 2023 r. poz. 1580 ze zm.).

Czynność znakowania zwierząt doświadczalnych powinna być przeprowadzana przy zachowaniu zasady udoskonalenia, w szczególności dobór metody znakowania oraz zastosowanej przy tej czynności anestezji powinien być adekwatny do gatunku i wieku zwierzęcia. Metody znakowania zwierząt nie mogą istotnie zwiększać ryzyka wykrycia zwierząt wolno żyjących przez drapieżniki oraz znacząco zaburzać interakcji socjalnych. Integralną kwestą jest dochowanie prawnych obowiązków znakowania zwierząt gospodarskich, takich jak bydło, owce, kozy, świnię, jeleniowate, wielbłądowate, koniowate oraz drób. Czynność znakowania tych zwierząt objęta jest odrębnymi przepisami prawa (ustawa z dnia 4 listopada 2022 roku o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt).

Za najmniej bolesne metody znakowania KKE uznaje w szczególności:

1. punktowe wygłanianie sierści;
2. barwienie sierści oraz barwienie skóry i pancerzy;
3. grawerowanie pancerzy u żółwi;
4. obrączki zakładane na kończyny;

5. znakowanie metkami (znacznikami, taśmami) przyczepianymi do sierści, skóry lub pancerzy zwierząt lub zakładanymi na różne części ciała zwierząt (szyja, kończyny, ogon, skrzydła itd.);
6. stosowanie pigmentów fluoroscencyjnych w proszku;
7. znakowanie diodami (LED light-emiting diodes) oraz znacznikami fluoroscencyjnym i (Beta-lights);
8. znakowanie nadajnikami telemetrycznymi przyczepianymi na zewnątrz ciała zwierząt za pomocą obroży, szelek, taśm lub kleju (o ile masa nadajnika nie przekracza 3% masy ciała zwierzęcia);
9. stosowanie mikroczipów (o ile masa mikroprocesora nie przekracza 3% masy ciała zwierzęcia);
10. wykorzystanie nici do badań nad przemieszczaniem się zwierząt;
11. koleczykowanie lub dziurkowanie uszu.

Zaleca się, aby znakowanie zwierząt powodujące ból lub dyskomfort w stopniu równym ukłuciu igłą lub intensywniejszym (np. przycięcie uszu, wszczepienie mikrochipa), zapewniało możliwość trwałego rozróżnienia zwierząt, bez konieczności powtarzania równie bolesnego znakowania, niezależnie od wykorzystywanej metody.

Drugie znakowanie tego samego zwierzęcia (np. przycięcie uszu po wszczepieniu mikrochipa) nie służy bezpośrednio do identyfikacji zwierzęcia, w związku z czym należy uznać je za procedurę w rozumieniu ustawy, która wymaga uzyskania zgody lke. Jeśli zachodzi konieczność genotypowania znakowanego zwierzęcia, warto, aby zastosowana metoda znakowania pozwalała na uzyskanie nadmiaru tkanki, który posłuży za materiał do genotypowania. Wówczas uzyskanie zgody lke nie jest konieczne.

KKE zwraca uwagę, że przycięcie ogona u gryzoni lub płetw u ryb nie pozwala na rozróżnienie osobników między sobą, a więc nie jest metodą identyfikacji zwierząt.

U dorosłych gryzoni może być stosowane również nacięcie lub przebicie ucha. Biopsja paliczka dalszego pozostaje metodą z wyboru, jeśli zachodzi konieczność identyfikacji niedojrzałych osobników (nowonarodzonych), lecz u gryzoni dorosłych powinna być stosowana jedynie w uzasadnionych przypadkach.

§ 2

POBIERANIE MATERIAŁU DO GENOTYPOWANIA

W przypadku pobierania próbek tkanek do genotypowania należy stosować najmniej inwazyjną metodę, która umożliwia uzyskanie próbki DNA odpowiedniej pod względem jakości i ilości w celu przeprowadzenia rzetelnej procedury genotypowania.

Metodami pierwszego wyboru pozyskania materiału do genotypowania powinny być metody nieinwazyjne lub wykorzystanie tkanek pozyskanych w wyniku znakowania zwierząt.

Do genotypowania można w szczególności wykorzystać nadmiar tkanki pozyskanej w wyniku znakowania poprzez nacięcie lub przebicie ucha.

Metody nieinwazyjnego pobierania próbek, jako nieprzekraczające progu bólu, cierpienia, dystresu lub trwałego uszkodzenia organizmu zwierząt powodującego uznanie ich za procedurę w rozumieniu ustawy (art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy), które nie wymagają uzyskania zgody lke, to w szczególności:

1. pobranie próbek kału,
2. pobranie nieznacznej próbki sierści,
3. wymazy ze śluzu u ryb, pod warunkiem omijania okolicy skrzel,
4. obserwacja w specjalnym oświetleniu,
5. genotypowanie *post mortem*.

Zarówno pozyskiwanie materiału do genotypowania przy użyciu metod nieinwazyjnych, jak i wykorzystanie do genotypowania tkanki otrzymanej w wyniku znakowania zwierząt nie wymaga uzyskania zgody lke.

Metody inwazyjnego pobierania tkanek do genotypowania mogą być wykorzystywane tylko w uzasadnionych przypadkach i wymagają uzyskania zgody lke. Są to metody, które **nie służą bezpośrednio identyfikacji** zwierząt, w tym w szczególności:

- obcięcie kawałka ogona,
- obcięcie kawałka płetwy,
- nacięcie ucha, jeśli nacięcie nie jest jedyną metodą znakowania zwierzęcia,
- obcinanie paliczków, jeśli biopsja paliczka nie jest jedyną metodą znakowania zwierzęcia,
- pobranie próbki krwi.

Jeśli zwierzęta zostały już oznakowane, to dodatkowe pobranie materiału do genotypowania, nawet wykorzystujące jedną z metod właściwych dla znakowania (np. obcięcie paliczka czy nacięcie ucha), wymaga uzyskania zgody lke.

§ 3

Podkreśla się, że wykonywanie czynności znakowania i genotypowania wymaga zachowania szczególnej staranności. Czynności te powinny być wykonywane przez odpowiednio wykwalifikowany personel.

§ 4

W załączniku do niniejszej uchwały zaprezentowano schemat ułatwiający ocenę, czy na wykonanie określonych czynności konieczne jest uzyskanie zgody lke. Schemat ma charakter pomocniczy.

§ 5

Niniejszą uchwałę publikuje się na stronie internetowej KKE oraz udostępnia do wiadomości lke, zespołów ds. dobrostanu zwierząt, a także użytkowników i hodowców.

§ 6

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.

dr hab. Radosław KOWALSKI, prof. Instytutu
Przewodniczący
Krajowej Komisji Etycznej
do Spraw Doświadczeń na Zwierzętach

Ocena konieczności uzyskania zgody lke przy pobieraniu materiału od zwierząt – schemat

